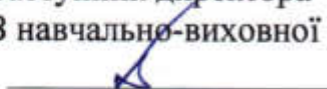

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Оркестрові струнні інструменти»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
З навчально-виховної роботи

М.Ю.Гірник
28 серпня 2025

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ВИКОНАВСТВА

галузь знань	02 Культура і мистецтво
спеціальність	025 Музичне мистецтво
освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво

Ужгород – 2025

Розробник: Попович Оксана Михайлівна, викладачка

Програму навчальної дисципліни «Історія виконавства» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Оркестрові струнні інструменти», протокол № 1 від 28 серпня 2025 року

Голова циклової комісії

Піпис

Шіпош Н.А.

ПШ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Курс:
	4
	Семестр
	7,8
Загальна кількість годин – 90	Аудиторні заняття 36 год.
	Практичні 36 год.
	Індивідуальні заняття –
	Самостійна робота 54 год.
	Форма підсумкового контролю: залік - VIII семестр

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія виконавства» є: сприяння розумінню історичного розвитку смичкового мистецтва як складової частини історії світової музичної культури. Дати теоретичні та практичні знання про основні етапи історії виникнення смичкових інструментів, розвитку виконавства на смичкових інструментах, літератури, педагогіки, важливі стилістичні напрямлення смичкового мистецтва, а також, творчість видатних представників смичкового мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія виконавства» є: опанування знань по найбільш важливим теоретичним і практичним розділам смичкового виконавського мистецтва та класифікацію епох існування струнно-смічкових інструментів; вивчення творчості видатних композиторів, композиторів-скрипалів кожної епохи; вивчення історії розвитку української струнно-смічкової музики та виконавства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- історичний розвиток смичкових інструментів;
- основні жанри смичкової музики;
- видатних майстрів виготовлення смичкових інструментів;
- видатних виконавців смичкового мистецтва різних епох;
- музичну літературу для смичкових інструментів, які сприяли розвитку виконавського мистецтва та загальної музичної культури;

вміти:

- розуміти історичні закономірності розвитку смичкового мистецтва, як складові частини історії світової музичної культури;
- визначити форми ансамблевої гри та склад струнних ансамблів;
- визначити жанр, музичну форму твору музичної літератури для струнних інструментів;
- свідомо і творчо використовувати набуті знання у подальшій професійній діяльності.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

(Міждисциплінарні зв'язки)

«Спеціальний клас», «Методика викладання гри на інструменті», музично-теоретичні дисципліни.

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (СК) ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра):

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської та організаційно-творчої діяльності.

РН 20 Зберігати та примножувати культурно-мистецьку спадщину регіону.

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Зміст програми навчальної дисципліни

VII- семестр

Тема 1. Історія виникнення скрипки, формування смичка протягом VII-XVIII ст. Видатні майстри створення скрипки. Поява смичкових інструментів в Київській Русі.

Тема 2. Італійське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть. Творчість композиторів А. Кореллі, А. Вівальді, Дж. Тартіні.

Тема 3. Польське та Чеське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть.

Тема 4. Смичкове мистецтво в Німеччині XVII-XVIII століть.

Тема 5. Й.С. Бах. Сонати та партити для скрипки соло. Сюїти для віолончелі соло.

Тема 6. Розвиток віолончельного мистецтва у XVII столітті.

Тема 7. Струнні інструменти в творах композиторів віденської класичної школи Й.Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Скрипкові концерти – шедеври класичної

музики.

Тема 8. Французьке смичкове мистецтво XVII-XVIII століть.

Тема 9. Західноєвропейське смичкове мистецтво XIX ст. Видатний італійський скрипаль – віртуоз і композитор Н. Паганіні. Роль каприсів у скрипковій літературі.

Тема 10. Розвиток англійського скрипкового мистецтва XVII-XVIII століття.

Тема 11. Розвиток віолончельного мистецтва у XVIII столітті. Л. Боккеріні.

Тема 12. Чеська смичкова культура XIX ст. Й. Славік, Ф. Лауб,

VIII- семестр

Тема 13. Німецькі скрипалі-композитори: Л. Шпор, Ф Давід, віолончеліст Б. Ромберг.

Тема 14. Видатні бельгійські скрипалі-композитори: Ш. Беріо, А. В'єтан, віолончеліст А. Серве.

Тема 15. Стан польського та чеського скрипкового мистецтва у XVIII-XIX ст.

Тема 16. Польська смичкова культура XIX ст. К. Ліпінський, Г. Венявський.

Тема 17. Видатні зарубіжні виконавці на струнно-смичкових інструментах кінця XIX – початку XX ст. Й. Іоакім, П. Сарасате, Е. Ізаї та ін.

Тема 18. Твори для смичкових інструментів Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса, Е. Лало, К. Сен-Санса, Е. Гріга, С. Франка, Е. Шоссона, А. Дворжака.

Тема 19. Видатні виконавці XX ст. на струнних інструментах: К. Флеш, Фр. Крейслер, Ж. Тібо, Дж. Енеску, Й. Сігеті, П. Казальс, І. Менухін, Я. Хейфец, Г. Шерінг та інші.

Тема 20. Твори композиторів XX ст. К. Дебюссі, М. Равеля, Б. Бартока, К. Шимановського, Я. Сібеліуса, Б. Бріттена.

Тема 21. Розвиток українського скрипкового мистецтва. Музичні академії України. Твори для смичкових інструментів українських композиторів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем		Кількість годин				
		усьо го	у тому числі			
			лекції	Практич ні	індивід.	само стійна робота
1	2	3	4	5	6	
7 Семестр						
Тема 1. Історія виникнення скрипки, формування смичка протягом VII-XVIII ст. Видатні майстри створення скрипки. Поява смичкових інструментів в Київській Русі.		3		2		1
Тема 2. Італійське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть. Творчість композиторів А. Кореллі, А. Вівальді, Дж. Тартіні.		8		2		6
Тема 3. Польське та Чеське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть.		2		2		-
Тема 4. Смичкове мистецтво в Німеччині XVII-XVIII століть.		2		2		-

Тема 5. Й.С. Бах. Сонати та партити для скрипки соло. Сюїти для віолончелі соло.		8		2		6
Тема 6 Розвиток віолончельного мистецтва у XVII столітті		2		-		2
Тема7. Струнні інструменти в творах композиторів віденської класичної школи Й.Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Скрипкові концерти – шедеври класичної музики.		8		2		6
Тема 8. Французьке смичкове мистецтво XVII-XVIII століть.		2		2		-
Тема 9. Західноєвропейське смичкове мистецтво XIX ст. Видатний італійський скрипаль –віртуоз композитор Н. Паганіні. Роль каприсів у скрипковій літературі.		4		2		2
Тема 10. Розвиток англійського скрипкового мистецтва XVII-XVIII століття.		2		-		2
Тема 11. Розвиток віолончельного мистецтва у XVIII столітті. Л. Боккеріні.		2		-		2
Тема 12. Чеська смичкова культура XIX ст. Славік, Ф. Лауб,		2		-		2
Усього:		45		16		29
	8 Семестр					
Тема13. Німецькі скрипалі-композитори: Л. Шпор, Ф Давід, віолончеліст Б. Ромберг.		2		2		-
Тема 14. Видатні бельгійські скрипалі-композитори: Ш. Беріо, А. В’етан, віолончеліст А. Серве.		2		2		-
Тема 15. Стан польського та чеського скрипкового мистецтва у XVIII-XIX ст.		2		2		-
Тема 16. Польська смичкова культура XIX ст. Ліпінський, Г. Венявський.		2		2		-
Тема 17. Видатні зарубіжні виконавці на струнно-смичкових інструментах кінця XIX – початку XX ст. Й. Іоакім, П. Сарасате, Е. Ізаї та ін.		2		2		-
Тема 18. Твори для смичкових інструментів Ф Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса, Е. Лало, К. Сен-Санса, Е. Гріга, С. Франка, Е. Шоссона, А. Дворжака.		12		2		10
Тема 19. Видатні виконавці XX ст. на струнних інструментах: К. Флеш, Фр. Крейслер, Ж. Тібо, Дж. Енеску, Й. Сігеті, П. Казальс, І. Менухін, Я. Хейфец, Г. Шерінг та інші.		11		2		9
Тема 20. Твори композиторів XX ст. К. Дебюссі, М. Равеля, Б. Бартока, К. Шимановського, Я. Сібеліуса, Б. Бріттена		2		2		-

Тема 21. Розвиток українського скрипкового мистецтва. Музичні академії України. Твори для смичкових інструментів українських композиторів.		8		2		6
Залік.		2		2		-
Усього:		45		20		25
Разом годин:		90		36		54

**Теми практичних занять програми навчальної дисципліни
«Історія виконавства»**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
VII семестр		
1.	Тема 1. Історія виникнення скрипки, формування смичка протягом VII-XVIII ст. Видатні майстри створення скрипки. Поява смичкових інструментів в Київській Русі.	2
2.	Тема 2. Італійське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть. Творчість композиторів А. Кореллі, А. Вівальді, Дж. Тартіні.	2
3.	Тема 3. Польське та Чеське смичкове мистецтво XVII-XVIII століть.	2
4.	Тема 4. Смичкове мистецтво в Німеччині XVII-XVIII століть.	2
5.	Тема 5. Й.С. Бах. Сонати та партити для скрипки соло. Сюїти для віолончелі соло.	2
6.	Тема 6. Струнні інструменти в творах композиторів віденської класичної школи Й.Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Скрипкові концерти – шедеври класичної музики.	2
7.	Тема 7. Французьке смичкове мистецтво XVII-XVIII століть	2
8.	Тема 8. Західноєвропейське смичкове мистецтво XIX ст. Видатний італійський скрипаль –віртуоз і композитор Н. Паганіні. Роль каприсів у скрипковій літературі.	2
	Усього:	16

VIII семестр		
9.	Тема 9. Німецькі скрипалі-композитори: Л. Шпор, Ф Давід, віолончеліст Б. Ромберг	2
10.	Тема 10. Видатні бельгійські скрипалі-композитори: Ш. Беріо, А. В'єтан, віолончеліст А. Серве.	2
11.	Тема 11. Чеська смичкова культура XIX ст. Й. Славік, Ф. Лауб,	2
12.	Тема 12. Польська смичкова культура XIX ст. К. Ліпінський, Г. Венявський.	2
13.	Тема 13. Видатні зарубіжні виконавці на струнно-смичкових інструментах кінця XIX – початку XX ст. Й. Іоакім, П. Сарасате, Е. Ізаї та ін.	2
14.	Тема 14. Твори для смичкових інструментів Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса, Е. Лало, К. Сен-Санса, Е. Гріга, С. Франка, Е. Шоссона, А. Дворжака.	2
15.	Тема 15. Видатні виконавці XX ст. на струнних інструментах: К. Флеш, Фр. Крейслер, Ж. Тібо, Дж. Енеску, Й. Сігеті, П. Казальс, І. Менухін, Я. Хейфец, Г. Шерінг та інші.	2
16.	Тема 16. Твори композиторів XX ст. К. Дебюссі, М. Равеля, Б. Бартока,	2

	К. Шимановського, Я. Сібеліуса, Б. Бріттена.	
17.	Тема 17. Розвиток українського скрипкового мистецтва. Музичні академії України. Твори для смичкових інструментів українських композиторів.	2
18.	Залік.	2
	Усього:	20
	Разом годин:	36

Самостійна робота

Самостійна робота здобувача освіти - важлива ділянка навчального процесу, яка виховує та розвиває творчу ініціативу здобувача освіти, узагальнює набуті ним знання, навички та практичне застосування їх.

Самостійна робота здійснюється з метою відпрацювання та засвоєння навчального матеріалу, визначеного для самостійних занять; підготовки до майбутніх занять та контрольних заходів; формування у здобувачів освіти культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань. Зміст самостійної роботи здобувача освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни, відповідним методичним матеріалом, завданнями та вказівками викладача.

Обсяг годин та зміст самостійної роботи передбачений навчальним планом та робочою програмою дисципліни, відповідним методичним матеріалом, завданнями та вказівками викладача.

Для практичного використання отриманих знань надаються завдання для самостійної теоретичної та практичної роботи. Формами перевірки знань можуть бути письмові контрольні роботи, реферати, доповіді та виконання твору відповідного стилю з аналізом його особливостей.

Перевірка самостійної роботи проводиться при опитуванні на заняттях та на заліку.

Самостійна робота здобувача освіти з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах тощо. Відповідальність за якість самостійної роботи безпосередньо несе здобувач освіти.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	7 семестр	
1.	Тема 1. Історія виникнення скрипки, формування смичка протягом VII-XVIII ст. Видатні майстри створення скрипки. Поява смичкових інструментів в Київській Русі.	1
2.	Тема 2. Жанри старовинної скрипкової музики. Творчість композиторів А. Кореллі, А. Вівальді, Дж.Тартіні.	6
3.	Тема 5. Й.С. Бах – Сонати та партити для скрипки-соло. Сюїти для віолончелі-соло.	6
4.	Тема 6. Розвиток віолончельного мистецтва у XVII столітті	2
5.	Тема 7. Й. Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Скрипкові концерти-шедеври класичної музики	6

6.	Тема 9. Твори Н. Паганіні. Роль каприсів у скрипковій літературі.	2
7.	Тема 10. Розвиток англійського скрипкового мистецтва XVII-XVIII століття.	2
8.	Тема 11. Розвиток віолончельного мистецтва у XVIII столітті. Л. Боккеріні. .	2
9.	Тема 12. Розвиток віолончельного мистецтва у творчості композиторів XIX століття.	2
	Усього:	29
8 семестр		
10.	Тема 18. Твори для смичкових інструментів Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса, Е. Лало, К. Сен-Санса, Е. Гріга, С. Франка, Е. Шоссона, А. Дворжака.	10
11.	Тема 19. Видатні виконавці XX ст. на струнних інструментах: К. Флеш, Фр. Крейслер, Ж. Тібо, Дж. Енеску, Й. Сігеті, П. Казальс, І. Менухін, Я. Хейфец, Г. Шерінг та інші.	9
12.	Тема 22. Розвиток українського скрипкового мистецтва. Музичні академії України. Твори для смичкових інструментів українських композиторів.	6
	Усього:	25
Разом годин:		54

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв оцінювання.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентносних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль знань здобувачів освіти здійснюється шляхом проведення опитування, тестування, підготовки рефератів, перевірки самостійної роботи. Підсумковий контроль – залік, на який виноситься і самостійна робота.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування або письмового експрес- контролю на практичних заняттях та лекціях, комп'ютерного тестування, виконання індивідуальних завдань тощо і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу навчальної дисципліни.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку, в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни.

Контроль успішності з навчальної дисципліни «Історія виконавства» передбачає:

- у VIII– семестрі залік

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

«відмінно» – здобувач освіти володіє програмовим матеріалом навчальної дисципліни в повному обсязі. Демонструє розуміння стильових особливостей виконання струнно-смичкової музики різних культурно-історичних епох та композиторів зокрема. Добре знає творчу біографію видатних виконавців на струнних інструментах. Має здатність до аналітичного підходу у виконанні поставлених задач, вміє абстрактно і творчо мислити. Виклад матеріалу послідовний та логічний, оперує традиційними й сучасними знаннями. Самостійна робота виконана в повному обсязі.

«добре» – здобувач освіти володіє програмовим матеріалом навчальної дисципліни в повному обсязі. Демонструє розуміння стильових особливостей виконання струнно-смичкової музики різних культурно-історичних епох та композиторів зокрема. Добре знає творчу біографію видатних виконавців на струнних інструментах. Має здатність до творчого мислення. Оперує сучасними знаннями. Виклад матеріалу послідовний та логічний, але припускається незначних недоліків, неточностей або невпевненості при висвітленні питань. Самостійна робота виконана в повному обсязі.

«задовільно» – здобувач освіти посередньо володіє програмовим матеріалом навчальної дисципліни. Демонструє недостатнє розуміння стильових особливостей виконання струнно-смичкової музики різних культурно-історичних епох та композиторів зокрема. Погано знає творчу біографію видатних виконавців на струнних інструментах. Відсутність абстрактного і творчого мислення. Не вміє оперувати традиційними і сучасними знаннями. Самостійна робота виконана не в повному обсязі.

«незадовільно» – здобувач освіти не володіє програмовим матеріалом навчальної дисципліни. Не розуміє стильових особливостей виконання струнно-смичкової музики різних культурно-історичних епох та композиторів зокрема. Не знає творчу біографію видатних виконавців на струнних інструментах. Не може розкрити змісту жодної із вивчених тем. Відсутність абстрактного і творчого мислення. Не вміє оперувати традиційними і сучасними знаннями. Самостійна роботи невиконана або виконана в незначному обсязі.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Андрієвський І. Деякі проблеми розвитку української скрипкової школи в контексті еволюції європейської інструментальної музики. Музичне

виконавство: Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського.Київ, 2000.Випуск 14.С. 32-40.

2. Дика Н. Львівська школа камерно- інструментального виконавства.
3. Записки наукового товариства ім. Т.Г.Шевченка. Львів,1996.Т.ССXXXII: Праці музикознавчої комісії.С.360-372.
4. Заранський В. Відділ струнно-смичкових інструментів. В книзі: Львівське державне музичне училище імені Станіслава Людкевича. Сторінки історії. Сторінки історії. Львів : ТеРус, 2009. – С. 42-44
5. Заранський В. З історії Львівського скрипкового виконавства. В збірнику Повернення культурного надбання України. – Випуск 13. – В-во – Національна Комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей; інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Київ, 1999. – С. 67-73.
6. Заранський В. Кафедра скрипки. В книзі; Сторінки історії Львівської Національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Друге видання, доповнене. До 155 – річчя заснування Академії. Львів: Сполом, 2009. С.109-124.
7. Заранський В. Український скрипковий концерт. – Львів: Сполом, 2003.
8. Козаренко О.Лідія Шутко. Art line, No 3.Київ, 1998.С.30-32.
9. Колбін Д., Пославська Н. План-конспект з історії смычкового виконавства.
10. Колеса Х., Олійник О. Кафедра струнно-смичкових інструментів. Сторінки історії Львівської Національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Львів: Сполом, 2009. – С.124-134
11. Лапсюк В. Київський скрипаль М. Сікард. Київ: Музика, №4, 1984. С. 30-31.
12. Микитка А. Камерний оркестр «Академія». Сторінки історії Львівської Національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Львів: Сполом, 2009. – С.173-183.
13. Онищенко О. Дмитро Леггер корифей львівської скрипкової школи. Методична розробка. Львів: ВДМІ імені М.В.Лисенка, 1999.93с.
14. Павлова В.В. Скрипка та європейське скрипкове мистецтво XVI – XIX століть. Італія. – К.: В-во «КІМ»,2019. – 146 с.
15. Стеценко В. Джерела скрипкового концерту. К. : Музична Україна
16. Сумарокова В. В.С.Червов – виконавець і педагог. До питання становлення української віолончельної школи. Київ: Музичне виконавство: Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського. Випуск 14,2000.С.77-87.
17. Сумарокова В. Історія українського віолончельного і контрабасового мистецтва в контексті європейського виконавства. Навчальний посібника.Київ: НМАУ імені П.І.Чайковського,2014.200 с.
18. Сумарокова В. , Полянська Д. Наукова спадщина Юрія Полянського: до питання авторської коли. Київ: Музичне виконавство: Науковий вісник НМАУ імені П.І.Чайковського, 2010. Випуск 91С.102-115.

19. Ушков В. Нариси з історії та методики українського скрипкового виконавського мистецтва. – К.: В-во «КІМ», 2009 р. – 44с.
20. Фокін Ю. Геній скрипки. Життєпис Генріка Венявського. Львів: «Фірма Камула», 2020. 270с.
21. Шуп'яна Т. Кафедра камерного ансамблю і струнного квартету. Сторінки історії Львівської Національної музичної академії імені М.В. Лисенка. Львів: Сполом, 2008. С148-170